

22 ביולי, 2021

סיכום דיון ועדת חינוך והוועדה לקידום מעמד הילד - עיריית תל אביב-יפו – 4.7.2021

נושא הדיון: בני ובנות להטב"ק במערכת החינוך והחברה

דברי פתיחה

אופירה יוחנן וולק, סגנית ומ"מ ראש העירייה (תל אביב 1), יו"ר הוועדה:

אחר הצהריים טובים ותודה לכל מי שמצטרף אלינו לדיון הזה. צעירות וצעירים, בני נוער להטב"קים, מתמודדים עם קשת רחבה של רגשות ומצבים, מחוסר אונים וחוסר ביטחון, ועד חוויות טובות ומעצמות של קבלה ואהבה. נבקש לגעת היום בחוויותיהם במערכת החינוך ובחברה.

שירלי רימון-ברכה, מנהלת מינהל החינוך, עיריית תל אביב-יפו:

תודה לכל המשתתפים והמשתתפות. אנחנו מסיימים את חודש הגאווה ותמיד סביבו יש לנו התמודדויות במערכת החינוך ששמות לנו זרקור לא רק על כך שהבעיה היא קיימת, אלא היא גדלה ומתרחבת, וגם התפקיד שלנו במערכת החינוך הולך ומתרחב, הן בעומק הבעיות והן בהיקפן. ביום הגאה שערך השירות הפסיכולוגי יחד עם המרכז הגאה, סיפרתי שבכל שנה אנחנו מחלקים בבתי הספר את דגל הגאווה והמנהלים בוחרים אם לתלות אותו או לא, ורובם תולים אותו. בכל שנה יש לנו אתגר בסיטואציה הזו: בבתי ספר בצפון העיר קיבלנו פניות מהורים שביקשו להוריד את הדגל, בבית ספר במרכז העיר היה בכל לילה הורה שבא והוריד את הדגל, בדרום העיר היה ילד שהוריד את הדגל בבית הספר שלו.

ההומופוביה היא בכל העיר, בכל הארץ ובכל העולם. זה לא אופייני לאוכלוסייה או לאזור מסוימים, ועלינו להיות ערניים לתופעות האלה. בניגוד לתחומים אחרים בחינוך, שבהם זה תהליך ארוך שבו זורעים זרעים ובעוד עשור אולי נראה ניצנים, בסוגיה של נוער להטב"קי, על כל ההתמודדויות שלו, יש למערכת החינוך אפשרות להתמודד כאן ועכשיו עם היחס, התחושות, הבדידות. זה לא חייב להיות תהליך ארוך טווח. כאשר ילד מרגיש בודד או נערה מודרת בכיתה, יש את המורים והמחנכות והפסיכולוגים שעוטים את הילד וזה יכול להיות בטווח המידי. אני שמחה שמערכת החינוך שלנו מתמודדת עם הדבר ונותנת לו מקום. אנחנו שם גם בשביל המנהלים והמנהלות וגם בשביל הנוער הלהטב"קי אצלנו במערכת. אני מקווה שאנחנו מצליחים לראות אותם, לשמוע אותם ולתת להם את המקום שהם צריכים. כמובן תמיד יש עוד עבודה. אני שמחה מאוד על המפגש הזה ועל השותפים שאיתנו.

סיגל ויצמן, חברת מועצת העיר (מרצ), מחזיקת תיק הנוער:

שלום. אני שמחה להיות פה איתכם. מה שאנחנו עושים פה ישפיע על דור ההמשך שלנו, כי מהעיר תל אביב יוצאת הבשורה. אני רוצה לשתף מה קורה בתנועות הנוער ובארגוני הנוער – עשינו בשנתיים האחרונות שיתוף פעולה מלא בין המרכז הגאה ואיגי לבין התכנים שמעבירים לבני הנוער בפעילויות. מערך שיעור שבנינו וקורם עור וגידים. השנה התקיים גם מצעד ההבנ"ה, במסגרתו כל תנועות וארגוני הנוער צעדו. היה מצעד מרגש מאוד, הגיעו המון בני נוער. אנחנו צריכים להמשיך ולעשות, יש מערכי שיעור מסודרים.

עיר ללא הפסקה

עצוב לי לדעת שהיום "הומר" ו"קוקסינל" הן עדיין קללות. הנוער פה עומד איתן וצועד איתנו, יחד עם מינהל החינוך והתנועות וארגוני הנוער, כולנו יחד משתפים פעולה עם המרכז הגאה ואיג'י. אני בטוחה שבשנים הקרובות נראה שיפור, וזה תפקידנו להמשיך ולפעול. אני גאה בנוער שיושב כאן ומדבר על זה. אנחנו נמשיך לתמוך בכולם.

אופירה יוחנן וולק:

העיר תל אביב-יפו מובילה בשנים האחרונות את שינוי היחס לקהילה הלהט"בית בארץ, מתמיכה במצעד הגאווה דרך הקמת המרכז הגאה, תמיכה בארגוני הקהילה ובפעילויות וכלה בהתוויית קו חינוכי מכיל ומאפשר הרואה כל אדם באשר הוא אדם, ומבקש לאפשר לילדות ולילדים שוויון מוחלט, ללא כל הבדל מין או נטייה. מערכת החינוך התל אביבית שמה לה למטרה לייצר עבור בני הנוער את החופש להיות מי שהם, להגשים את עצמם, ולחיות חיים מלאים, שוויוניים וחופשיים. מצטרפים אלינו היום אנשי מקצוע וכן תלמידות ותלמידים, בני ובנות נוער מהעיר כולה, שישתפו אותנו בחוויותיהם, תחושותיהם ובנקודת מבטם. לאחר שנשמע את דבריהם נפתח את הוועדה לדיון והתייחסויות ונסכם בדרכי פעולה והתמודדות חדשות לאור הדברים.

גיא יקר, פסיכולוג חינוכי-שיקומי, רכז מרכז הלהט"ב, שירות פסיכולוגי חינוכי, תל אביב-יפו:

מרכז הלהט"ב של השפ"ח הוקם אחרי הרצח בבר-נוער, על פי החלטת ראש העיר. המרכז שלנו מעניק שירותים ברמה המערכתית לבתי הספר ולפסיכולוגים. אנחנו נדע להפוך כל בית ספר שיש בו פסיכולוג/ית אותם למרחב בטוח לתלמידים והתלמידות שלנו. אנחנו פועלים גם בכל מיני היבטים פרטניים, בכל מיני מקרים שאנחנו מאתרים או שפונים אלינו – סיוע למשפחות או לתלמידים והתלמידות. אנחנו מייצרים הסברה, שינוי ונותנים מענה מקצועי לאוכלוסייה.

אופירה יוחנן וולק:

האם אתם נמצאים בכל בתי הספר בתל אביב-יפו, או רק על-יסודיים?

גיא יקר:

זה בעיקר קורה בעל-יסודי, אבל יש מקרים גם בגני ילדים, שם רוב העבודה שלנו היא מול הצוות שרוצה לנסות להבין איך להתמודד עם עמדות פנימיות שלהם מול הסיטואציה.

עו"ס תמר לקס, מרכזת נושא נוער, צעירות וצעירים, מינהל השירותים החברתיים, עיריית תל אביב-יפו:

אני מאוד שמחה להיות בפורום הזה ורוצה לשמוע בעיקר מה יש לבני הנוער לומר. במינהל השירותים החברתיים אין לנו שירות שהוא ייחודי-עירוני עבור בני נוער להט"ב, אבל כמובן בכל השירותים שלנו אנחנו מתמודדים גם עם הנושא הזה. בכל מקום שיש בני נוער, יש כמובן בני נוער שהם חלק מהקהילה. מה שמאוד משמעותי וחשוב לנו זה לייצר דלת פתוחה ותחושת שייכות בכל מקום. שנער שמתמודד עם נטייה כזו או אחרת לא ירגיש שהוא לא יכול להיות במרכז נוער רגיל או בבית חם רגיל, הוא צריך להרגיש שיש לו מקום בכל שירות שאנחנו מפעילים בעיר. משום שיש לנו כמה שירותים של משרד הרווחה שהם שירותים ארציים, דוגמת "בית דרור", אנחנו רואים שאנחנו מהווים עיר מקלט לנוער וצעירים מכל הארץ שמגיעים לעיר כדי לקבל פה מחסה. אנחנו מתמודדים עם הרבה נוער וצעירים שמגיעים לפה ללא עורף משפחתי. הקהילה משמשת עבורם עוגן בתוך המרכז הגאה.

עיר ללא הפסקה

אופירה יוחנן וולק:

הצטרף אלינו סגן ראש העיר וחבר הוועדה, ראובן לדיאנסקי. תודה שהגעת.

שיר רוזנר, רכזת פעילות תל אביב וגוש דן, איגי – ארגון נוער גאה:

אני חייבת לומר שזה כיף שוועדה כזו מתכנסת. אני שמחה להיות כאן ושמחה על שיתוף הפעולה המלא, לא רק ביום הזה אלא בכל יום בשנה עם המחלקות השונות בעירייה, והמרכז הגאה. למי שלא מכיר, איגי הוא ארגון הנוער הגאה שפועל כבר לא מעט שנים בכל רחבי הארץ, ונותן מענה חינוכי וחברתי לבני נוער להט"ב. בתל אביב הפעילות שלנו גדלה כל הזמן, ומשתתפים בה בני נוער מגיל 13 ועד 18, השנה התרחבנו לצפון העיר ויפו. יש לנו פעילות מיוחדת לבני נוער דתיים, טרנס, "אלוואן" ... הכל מהכל וכמה שיותר.

הנוער מגיע ומציף את המרחבים שלנו כל הזמן. כשאנחנו שואלים אותם למה, אנחנו מופתעים לגלות שאם חשבנו שחלקם מגיעים דווקא בגלל צורך לשמוע להט"בים כמוהם – אנחנו מגלים דווקא שהם פה בגלל העניין החברתי, הם רוצים להיות יחד, אחד עם השני, להביא אמירה ולעשות אקטיביזם. אנחנו הולכים עם הקול הזה. אפשר לספר על צעדת הנוער שהתקיימה השנה והביאה משהו אחר, יש הרבה מאוד עשייה.

ניזר חליבי, מנהל "אלוואן" – התחום הערבי באיגי – ארגון הנוער הגאה:

אני רכז תחום "אלוואן" (צבעים, בערבית), וזו הפעילות של איגי שלמעשה מופנית לנוער וצעירים להט"ב ערבים. כאן בתל אביב אנחנו מקיימים פעילויות לנוער וצעירים להט"בים ערבים, ומלבד זאת גם פעילויות שעונות על הצרכים שלהם. לדוגמה, בגלל שתל אביב היא עיר מפלט ללהט"בים בכלל ולהטב"ים ערבים בפרט מכל הארץ, אחת הקבוצות שיש לנו פונה יותר למבקשי מקלט פלסטינים ומלמדת אותם עברית ואנגלית. יש לנו קבוצה ביפו, שהיא כנראה היחידה בארץ של נוער להט"בי ערבי-יהודי. יש לנו מועדון לנוער על רצף סיכוני כלשהו, וקבוצת מנהיגות מתוך הרצון והצורך להצמיח יותר דמויות בולטות של להט"בים ערבים. כל זה מתוך מקום של לפתח מנהיגות ולפרוץ דרכים עבור להט"בים ערבים, בכלים חינוכיים שאנחנו מאמינים בהם.

שרית בן שימול, מנהלת ארגון ברית הלביות:

ברית הלביות הוא למעשה ארגון של הורים לילדים טרנסג'נדרים ומגוונים מגדר. הארגון הזה, מתוך צורך פנימי, הבין את ההכרח של אמהות לעשות משהו למען הילדים שלהן. ילדים מתחת לגיל 18 הם לא עצמאיים וחסרים להם הרבה מאוד כישורים, גם בלי ההתמודדות עם התאמה מגדרית, והבנו מהר מאוד שיש משמעות גדולה גם להורים. הרעיון היה שאם ניתן עוגן וגב להורים, הם יוכלו לאפשר לילדים שלהם לשגשג ולשמוח, ולהתמודד עם כל אתגר. אנחנו קיימות 4 שנים וחצי, ומתעסקות בשני סוגי פעילות: האחד, הוא הפן הקהילתי-חברתי – מפגשים, מסיבות, הרצאות, פיקניקים... כל מה שקשור לעולם החברתי בכל מיני אופנים ובמגוון תכנים, גם ברמה החברתית וגם ברמת התמיכה. השני, הוא הפן האקטיביסטי. אנחנו מלוות תהליכים כארגון, אבל כדי שבאמת נוכל לסלול את הדרך לדורות הבאים צריך גם לעשות שינוי. כאן נכנסות פעילויות שאנחנו עושות באופן עצמאי או במסגרת ארגוני הלהט"ב. הכל בכוונה לאפשר לילדים לממש את עצמם. ילד שחש חוסר התאמה מגדרית ברמה מסוימת, יש לו עבודה קשה מאוד ביום-יום. הוא צריך לדאוג לעצמו מבחינה חברתית ומבחינה בריאותית, לתחזק מערכות יחסים בבית הספר והמשפחה. כל זה דורש התייחסות שמותאמת לצרכים שלהם, כי זה שונה מיתר הילדים בכלל, וגם מהילדים הלהט"בים. אנחנו מנסות לעשות את הטוב ביותר שאנחנו יכולות.

טוהר לב פלג מחנאי, בוגרת בית הספר תיכון חדש:

אני בת 19, תל אביבית במקור. אני עושה היום שנת שירות באיג'י בחיפה, ואני מגיעה מתוך פרספקטיבה של מישהי שמדריכה נוער, בכיתות ו' ו-ז'. בנוסף אני מדריכה במועדון הצפון, שזה מועדון הנוער של איג'י בחיפה. לגדול במערכת החינוך התל אביבית זה היה מעניין. ביסודי לא היה שום דיבור על הנושא, למרות שיש איזו הנחה שאנחנו נחשפים להכל בגיל צעיר. כל מה שנחשפתי אליו היה מהמשפחה שלי, יש לנו כמה בני משפחה להט"בים. עד החטיבה לא היו לי מורים מחוץ לארון, וכשאני יצאתי מהארון בכיתה ז', הסביבה היתה מקבלת וליברלית. מול החברים היה קצת בעייתי – היו לי כמה חברות שלא רצו שאהיה לידן, והרגשתי מן דחייה כזאת. צוות בית הספר ניסה לעזור, וזו היתה תקופה שהייתי בדיכאון ולא הייתי נוכחת ממש במערכת. עד כיתה ט' לא היה שום שיעור שנגע בלהט"ביות, וגם כשהיה הוא היה יום אחרי טיול שנתי שבו לא היו הרבה תלמידים בבית הספר. גם שיעורי חינוך מיני היו מיועדים רק להטרו-סיסים, וכששאלתי מה קורה אם אני נמשכת לבנות, המדריכה די נפנפה אותי. יכול להיות שזה ספציפית בית הספר שלי, ויכול להיות שלא. היו דברים חיוביים, אבל לא מתוך המערכת. בכיתה ט' התחלתי לעבוד עם בית הספר על להכניס יותר תוכן להט"ב, בכיתה י"א הרציתי בפני 4 שכבות על יציאה מהארון והמשמעות שלה, ובעצם עד י"ב הייתי היחידה מהשכבה שלי מחוץ לארון. היו כמה חברים שלי יצאו בפני, וזה הרגיש כאילו אנחנו צריכים להיות החלוצים שנושאים בעול, ולא המורים.

אדם ריפטיין, עולה לכיתה ז', בית הספר גימנסיה הרצליה:

אמא שלי לימדה אותי מגיל נורא קטן שבכל חדר שאכנס אליו, מישהו לא יאהב אותי כל כך, ואני חושב שזה תקף לכולם. לכל אחד יש פרספקטיבה שונה לכל דבר, וזה נהיה מילקשייק מעניין של דעות וחוויות. חוץ מזה, לכל להט"ב יש סיפור חיים שונה, אבל בעיקרון אנחנו נורא דומים. יש לנו "הפי-פלייס" – מקום מפלט שאליו אנחנו הולכים כל פעם כשקורה משהו לא נעים בבית הספר, כמו שבכיתה א' או ב' אני הייתי "אדם ההומור". בכלל להט"ב אמנם לפעמים מרגישים לבד, אבל אנחנו כולנו משפחה אחת גדולה שתמיד שנמצאת שם בשביל כל אחד אחר. בכיתה ה' כבר הייתי מחוץ לארון, וכולם שאלו אותי איך אני יכול לדעת שאני הומו. נולדים עם זה. לא גיליתי את אמריקה. מישהו משכבה שלי אמר לי שהוא חושב שהוא הומו, ושאלה אותי איך הוא אומר את זה להורים שלו. הרגשתי כמו אבא גאה, שבגלל שלי היה נוח בבית הספר, לאחרים בשכבה שלי היה נוח איתי בנושא הזה וזה נורא ריגש אותי. עזרתי לו בדרך להרגיש נוח עם מי שהוא.

לגדול בעיר כמו תל אביב, שהיא כל כך שונה וצבעונית ומחבקת, זה פשוט מקסים בעיני. אני גדלתי בבית הספר שהמנהלת, טלי גבע, היא הכי ליברלית ומחבקת ואוהבת ומבינה שיש. החינוך אמנם לא היה "להט"ב" בבית הספר, אבל לא היה מקרה בבית הספר שמישהו יצא נגד זה, וזה מאוד משונה לכל מי שהיה בבית ספר וחווה שנה כלפי להט"ב, אני לא עברתי את זה. יצאתי "מזליסט" בעצם, ואני לא אוהב להשתמש במילה הזו אבל היא כנראה המילה היחידה שיכולה לתאר את זה שבית הספר שלי, המשפחה והחברים וכולם היו כל כך בסדר עם זה, שאני התחלתי לחשוד אולי משהו לא בסדר...

אופירה יוחנן וולק:

מה זה ה"הפי-פלייס" שדיברת עליו?

אדם ריפטיין:

זה יכול להיות צפרדעים וזה יכול להיות ללכת לפינת החי בבית הספר. נגיד, בכל פעם שאני עצוב או מאוכזב, אני הולך לכלבה שלי ויושב על הרצפה ובוכה איתה. וגם היא בוכה איתי. אני חושב שלכל אחד יש את המקום הזה.

ויליאם נאדל, בוגר בית הספר עירוני ה':

אני נער טרנסג'נדר, נולדתי בת אבל אני בעצם בן. אני כאן כי אני רוצה לספר על היציאה מהארון שלי ואת החוויות שחוויתי בבית הספר. זה חשוב לי שלא רק אני אהנה מהתמיכה שקיבלתי, אלא גם נערים ונערות אחרות ירגישו שיש להם מקום, ושיהיה להם נוח והם יוכלו להביע את עצמם בבית הספר, ולא רק בבית. בפעם הראשונה שסיפרתי למחנכת שלי בתיכון שאני נער, הדבר הראשון שהיא עשתה זה לשאול אותי איך אני רוצה שהיא תפנה אלי – בלשון הפניה ובשם. סיפרתי לה שאני מבקש שתקרא לי ויל ותפנה אלי בזכר. דיברנו על העתיד בבית הספר, בבית ועם החברים, והסברתי לה שאני עדיין לא מוכן לצאת מול כל בית הספר. ואז היא שאלה איך אני רוצה שהיא תפנה אלי מול אנשים אחרים, מורים או תלמידים. העובדה שהיא שאלה את זה, שהיא רצתה שאני אביא את זה מעצמי, נתנה לי תקווה שמבינים אותי, ושיש לי מקום בבית הספר להיות מי שאני באמת. באותה שנה יצאתי לטיול שנתי, ובגלל שעדיין לא הייתי מחוץ לארון ישנתי עם הבנות באוהל, כי לא היתה אפשרות אחרת. למרות שהיינו רק 28 בנות, עדיין היה מאוד קשה כי הרגשתי אחר מהן. הייתי במצב רוח מאוד ירוד כל הטיול הזה. מה שמעוד עזר לי, מעבר לחברות והחברים שלי, היא המחנכת הזו שניגשה אלי בערבים ובבוקרים כדי לשאול איך אני מרגיש ואיך אני מתמודד. עצם השאלה והעניין שלה גרם לי להרגיש עוד יותר שיש מישהו שחושב עלי. כשהתחלתי לדבר איתה לגבי יציאה מהארון מול שאר השכבה, העלינו כל מיני אפשרויות והחלטתי שזה צריך לבוא ממני, כדי שהם יבינו אותי. ביקשתי ממנה שהיא תספר למורים ולשאר הצוות, והיא הסכמה מיד ואמרה שאני לא צריך לדאוג לגבי זה. זה הוריד ממני סלע ענק, כי פחדתי מהתגובה של עוד מורים, הם אחראים עלי, והיה לי פחד שמורה לא יגיב כמו שצריך או יעשה לי דווקא. כשדיברתי עם ההורים והיועצת בבית הספר לגבי היציאה מהארון והמשך הלימודים שלי, הן העלו כל מיני אפשרויות ודרכים שאני יכול להתמודד עם הנושא – בין אם זה פטור מספורט או פטור מתלבושת אחידה כדי לעזור לי עם חוסר ההלימה בין הגוף שלי לבין מי שאני באמת. כל הדברים האלה גרמו לי להרגיש כאילו יש לי מקום בעולם הזה ויש מישהו שתומך בי. אני רוצה שכל בית ספר יוכל לעשות את זה עבור כל תלמיד.

תום שרצר-בר, עולה לכיתה ט', בית הספר אליאנס:

אני חושבת שלכל להט"ב, גם אם באותה שכבת גיל, באותו בית ספר ובאותה כיתה, יש משהו מאוד ייחודי בסיפור שלו. יש משהו בהשתייכות לקהילה שהוא מאוד מנחם ודומה, ואני רוצה לספר את הסיפור שלי. בסביבות כיתה ז', אני וחברות שלי דיברנו על מצעד הגאווה. היתה לי קבוצת חברות שהכרתי ועוד לא נחשפתי בכלל לנושא הלהט"ב, מלבד חבר של ההורים שהיה הומו וזה היה משהו מאוד טבעי ורגיל. כל הדיבור בבית על הנושא הזה היה בהקשר שלו, ובבית הספר לא היה כל כך דיבור על זה, ואם היה, אז מהילדים עצמם והמון פעמים זה היה דיבור שלילי בעיקר. באותו זמן היתה לי קבוצת חברות שהיו בשלבי יציאה מהארון, ואז התחלתי לשאול את עצמי האם גם אני כמוהן? נורא התרגשתי ונבהלתי מזה והתחלתי לחשוב עם עצמי מה זה אומר שהן יצאו מהארון מולי ושזו קבוצת החברים שלי. אולי אני נמשכת גם לבנות וזה דבר שקורה. ואז התחלתי לספר את זה בהתרגשות לכל החברות שלי, וזה היה נורא מרגש.

השלב השני היה לספר לחברות שלי שהן הטרוסקסואליות. אחת מהן שאלה אותי אם זה אומר שאני מאוהבת בה. גם חברה אחרת הגיבה אותו דבר, ואז הבנתי שיש איזשהו חוסר בהסברה בנושא הזה. השנה, חוץ מהקורונה, היו לנו סדנאות מיניות וזה השיעור המסודר הראשון שהיה לי בנושא הזה. טיפה דיברנו לפני הסדנה, שלמרות שהסדנה לא נוגעת בזה – יש דבר כזה וזה קורה. ילדה אחת אמרה שדוד שלה גיי, ואחרת אמרה שמישהי מהמשפחה שלה לסבית. היתה ילדה ששאלה מה זה להט"ב וממש הופתעה לשמוע על זה. זה הראה לי שעם זה שהחברה שלנו מגוונת וצבעונית, וגם יש לי בה מקום, עדיין יש פער.

דיון

אופירה יוחנן וולק:

אתם דור שידוע הכל דרך האינטרנט, ובכל זאת אמרתם שזה מפריע לכם שלא מדברים על הנושאים האלה בשיעורי חינוך מיני. כלומר, למרות שעל פניו המידע פרוש בפניכם, עצם העובדה שלא מדברים על זה בתוך המוסד הלימודי זה משהו שהוא חסר לכם?

טוהר לב פלג מחנאי:

חד משמעית. אם אני אחפש "לסבית" בגוגל זה יציע לי תמונות פורנוגרפיות שהמטרה שלהן היא לא ללמד אותי לעשות סקס, אלא לתת לגברים הנאה מלראות שתי נשים יחד. אני למדתי על מיניות או מחברות גדולות ממני, שכנראה למדו מחברות שלהן שגדולות מהן, או מעמודים להט"בים באינסטגרם שיכולתי ללמוד מהם כי אני דוברת אנגלית. מי שלא מדבר אנגלית נשאר רק עם המידע שמונגש בעברית שזה כלום ושום דבר. זה חסר, ונותן הרגשה שאנחנו לא מספיק חשובים כדי שידברו איתנו על החוויה שלנו, על מגדר ומיניות. צריך לחכות ממש עד שמישהו ייצא מהארון כדי להתחיל לדבר על זה.

אופירה יוחנן וולק:

כמה זה מרגיש טוב כשיש מורים או אנשי צוות בבית הספר שהם מהקהילה?

תום שרצר-בר:

זה ממש מוריד אבן מהלב. אני רוצה גם להוסיף לגבי בית הספר והשגת מידע בנושא, עם כל זה שהמשפחה שלי קיבלה אותי, עדיין לא מדברים על זה הרבה אצלנו בבית. לא מהומופוביה, זה פשוט מה שקורה. בכיתה ז' החלטתי שאני לומדת לבד על הנושא, אבל לחפש "לסביות" בגוגל זה נורא מפחיד. שאף אחד לא יראה או יסתכל בהיסטוריה של החיפושים שלי.... זה מרגיש מביך בגלל שלא מדברים איתנו על זה כחלק מהלימודים.

אדם ריפטיין:

אני רוצה להוסיף על זה, שלפחות בכיתה שלי אם מישהו סקרן לגבי להט"ב יש לו שלושה מקורות מידע – אותי, ויקיפדיה ו-pornhub. ואני חושב שלהגיע למצב הזה זה ממש חור בהשכלה במערכת החינוך, כי כשחושבים על חינוך מיני זה ישר הולך למקום הטרוסקסואלי. מי אמר? מי החליט? למה הנורמה לא יכולה להיות חינוך מיני להט"בי גם?

אני רציתי בכיתה ו' להעביר שיעור על הלהט"ב, ממש מצגת עם מילון והסברים. המורה שלי שאל אותי למה לי לעשות את זה, ועניתי לו שאם לא עכשיו אז מתי? הייתי יכול להבין בגיל 6 שאני הומו, וזה קרה בגיל 8. מה שאני מנסה להבהיר זה שלא מדברים על זה מספיק וזה לא מספיק רלוונטי. אין סיבה שזה יקרה בתיכון כשזה יכול לקרות בגן.

גיא יקר:

האמת היא שאנחנו מדברים על מיניות באופן כללי. אם נתייחס ספציפית למיניות להט"בית, אנחנו פוגשים אנשי צוות על כל הסקאלה – החל בכאלה שלא עושים את זה בגלל העמדות שלהם, וכלה בכאלה שלא עושים את זה בגלל חרדה מסוימת שלהם לדבר על זה. אני שומע הרבה מהקולות ואני אומר לעצמי כמה אחריות יש לנו כמבוגרים וכמה אנחנו משמעותיים בדבר הזה. באיזשהו מקום אני מקשיב פה לקולות ונראה כאילו יש לכם (לילדים) הרבה על הכתפיים. וזה לא צריך להיות כך, זו צריכה להיות האחריות שלנו, כמערכת, לדאוג לזה שאף אחד לא יישב בחושך ויחשוש מאיך יגיבו אם הוא ייחשף ולא יגיע חלילה למקומות סיכונים.

אגב, החיפוש בגוגל, אני חושב שהרבה מהדברים שנאמרו פה נוגעים בשתי תמות מרכזיות שמספקות לנו את הדבר הכי בסיסי שכל אדם צריך – קשר ושייכות. למצוא "לסביבת" בגוגל זה לא אותו דבר כמו לשבת מול מדריכה או מורה שלך שמסתכלת בעיניים בהרבה מאוד אהבה וגאווה ומדבר איתך על זה.

אופירה יוחנן וולק:

בנוגע לשאלה של למה רק בכיתה ו' מתחילים שיעורי חינוך מיני, אני אגיד שהזהות המינית וההתייחסות אליה, על פי הפסיכולוגיה המודרנית, מתחילה בגילאים הללו ולא בגילאי הגן. לאט מתחילים להבין שיש ירידה בגיל שבו אדם מגיע להבנה שלו את עצמו ואת הזהות שלו. אתם אולי קצת פספסתם, ואני מקווה שלדורות הבאים יהיה יותר קל.

טוהר לב פלג מחנאי:

יכול להיות שהתפיסה המגדרית שלנו מתעצבת בגיל עוד יותר צעיר. היום כל המחקרים אומרים שאנחנו מתחילים לתפוס מה זה מגדר ומה אנחנו ביחס לזה כבר בגיל 3. המון טרנסים שאני מכירה מבינים כבר בגילאי הגן והיסודי שמהו לא מתיישב. אז לא צריך לדבר איתנו על סקס בגיל 10, זה לגיטימי. אבל כן לדבר על מגדר, מה זה אומר, מה המשמעות של זה, ולא רק במשמעות של פערים בין גברים ונשים. זה משהו שתמיד אפשר למצוא איך לדבר עליו.

שרית בן שימול:

זו נקודה מאוד חשובה, כי הרבה טועים בין זהות מינית לזהות מגדרית. זהות מינית היא מערכת היחסים שלי עם האדם האחר – במי אני מתאהבת, למי אני נמשכת וכו'. זהות מגדרית היא אני מול עצמי – איך אני מסתכל על עצמי מול הציפיות של החברה? האם אני מרגישה שייכת למגדר שאיתו נולדתי? אולי אני בכלל משהו באמצע? יש פה עולם שלם שבאמת חסר לגביו ידע, בעיקר ב"איך להתייחס". בקהילה שאני מנהלת יש ילדים מגיל 3 שיודעים להגיד את עצמם מרגע שהם מתחילים לדבר. זה עולם שלם שבאמת לא מספיק מדובר, והרבה פעמים מבלבל עבור האוכלוסייה הסיסג'נדרית.

אדם ריפטיין:

אני רוצה להוסיף שאצלנו בבית הספר שיעורי חינוך מיני היו בשכבה שמעלי בכיתה ו', אבל לנו לא היו. בגלל זה אני רוצה לומר, וזה אולי יישמע מוזר מפי בן 12, אבל סקס היא לא מילה גסה. השיעורים שבכל זאת התקיימו התייחסו רק למיניות הטרנסקסואלית, וגם לא היו שיעורים בבית הספק מעבר לזה. הגענו למקום כל כך טוב, אני רואה פרסומות ברחוב של שתי נשים מתנשקות וגאה בתל אביב. ועדיין – איפה אנחנו? למה לא מתחילים לדבר על זה לפני גיל 12?

טוהר לב פלג מחנאי:

זה מרגיש כאילו כל הזמן מציגים אותנו. מראים אותנו אבל לא רואים אותנו. מצעד הגאווה בתל אביב הוא הכי גדול בעולם, ויש דגלי גאווה ברחוב וזה נראה כאילו מציגים אותנו לראווה, ואיזה יופי שנער בן 12 מדבר ואיך אנחנו מתקדמים. אבל אנחנו פה ויש לנו מלא צרכים שאף אחד לא עונה עליהם למעט אנחנו בקהילה שלנו. זה המון לסחוב על הגב.

אופירה יוחנן וולק:

וכשאת עומד מול כולם ומספרת, בלי מישהו שמתרגם ומתווך אותך, זה לא מעצים אותך?

טוהר לב פלג מחנאי:

זה כן, אבל זה מרגיש כמו משהו שאני עושה בליט ברירה. זה גם אחרי שנתיים או שלוש שנלחמתי בבית הספר שלי שיעבירו תוכן להט"בי. ואז באמת התחילו לתת לתלמידים להרצות על כל דבר שהם רוצים. כך קיבלתי את הבמה.

גיא יקר:

אני חושב שיש פה הזדמנות לומר לנו מה יכול לעזור לכם.

טוהר לב פלג מחנאי:

הסיבה שהלכתי להדריך, וספציפית באיגי, זה כי ראיתי שחסרות דמויות להט"ביות חינוכיות שגם יש להן סיפור של קבלה והכלה. זה משהו שחסר. לנוער להט"בי, וגם לנוער שלא, חסרות דמויות חינוכיות להט"ביות. זו הסיבה שאני הולכת לחנך. הייתי צריכה להיות דמות חינוכית הרבה שנים, ותמיד פנו אלי חברות כדי לדב איתי על ענייני מגדר. אני מאוד שמחה וגאה שעשיתי את זה בעצמי, אבל גם הייתי רוצה שיעזרו לנו לעשות דברים.

אופירה יוחנן וולק:

מי מכם ידע על ארגון איגי כשהוא התחיל להבין מי הוא מה והוא?

תום שרצר-בר:

אני הצטרפתי לאיגי לפני ממש לא הרבה זמן, ואני יודעת על מי אני בערך שנה. זה לא הרבה זמן... זה תהליך שהתחיל לפני שנה ועוד לא נגמר באמת. אני חושבת שאחד הדברים הראשונים שנחשפתי אליו אלה גם הדברים הרעים – פשעי שנאה או זה שהקללה הכי נפוצה אצלם היא "הומו". זה מזעזע והרבה פעמים בשיעורים מדברים על קבלת השונה, אבל בהפסקות השיח שוב מגיע למקום הזה. זה לא קבלת השונה.

אדם ריפטיין:

אני רוצה גם להוסיף בנוגע לזה שקורים לאנשים "הומור" כקללה – פעם באנגלית "הומור" זה היה מישוה שחי חיים טובים, נהנה ושאוהבים אותו, ואני ממש חושב שזה עדיין תקף. הומו היא לא מילה גסה בכלל, היא מחמאה.

תום שרצר-בר:

ספציפית בית הספר שלי שונה מאוד משאר בתי הספר. כשאני הגעתי לכיתה ז' וקיבלתי את מערכת השעות בפעם הראשונה, ראיתי שיעור מגדר. לא ידעתי מה זה. בחלק מהשיעורים שם הראו דוגמאות לאנשים טרנסים ודמויות מובילות להט"ביות בארץ ובעולם. בשיעורים האלה, אני מנחש, שהמורה באה והציגה את איגי כארגון שנותן מענה לנוער להט"ב. רק שנתיים או שלוש שנים אחר כך פניתי אליו. עוד לא ידעתי אז על עצמי, ניסיתי להשתלב כמה שיותר בתור בת.

גם כשהבנתי מי אני היה לי קשה להגיע כי ניסיתי לרצות את ההורים והסתרתי מהם את החלק הכבד הזה. לכן, לא יכולתי בעצמי ללכת לשם לפני שאני ממש יוצא מהארון. אחרי שיצאתי מהארון, ההורים שלי העלו כאופציה את זה שאני אלך לאיגי. גם אז היה לי קשה לקבל את זה, כי ממש ציפיתי להיזרק לרחוב באותו יום. רק אחרי חצי שנה הלכתי לאיגי, ופגשתי שם אנשים על כל הקשת הטרנסית, שמנסים למצוא את המקום הזה של האישוש של מי שהם, גם בתוך הקהילה. וזה מאוד עוזר, כי לספר למישוה שהוא לא טרנס על מה זה טרנס, זה קשה. טרנסים מבינים יותר טוב ואפשר לדבר איתם על חוויות שאתה עובר והם יבינו את זה כל כך מהר.

אופירה יוחנן וולק:

מה שאתם אומרים פה בעצם, זה שהנושא הזה עדיין זה לא ממש מונגש לכם. כלומר אתם מבינים שאתם מהקהילה הלהט"בית, אבל מערכת החינוך לא יודעת לתת לכם את המידע הנכון והאמין בצורה נגישה. אם אני מסתכלת על התפקיד שלנו כמבוגרים אחראיים, אני מבינה שאנחנו צריכים לנסות ולייצר איזושהי פלטפורמה אחרת שתעזור לבני נוער וילדים שנמצאים בשלבים הראשונים למצוא את המידע הנכון והאמין ולא להגיע לכל מיני מקומות שיתנו להם דברים לא טובים.

תמר לקס:

וגם שירגישו בטוחים לפנות למבוגרים סביבם, כי זה אחד הכלים הכי משמעותיים שיש לבני נוער בכלל. אנחנו יודעים שבני נוער בקהילה לא תמיד יכולים לפנות בצורה בטוחה וזה מרחיק אותם ממשאב שהוא מאוד מרכזי בתקופת ההתבגרות. המערך שקיים בתל אביב בשירות הפסיכולוגי החינוכי מאפשר את הקריאה הזו ואולי אפשר קצת להרחיב עליו.

גיא יקר:

צריך לומר שכן יש דברים שקורים בעיר, ובארץ בכלל. יש תקנה של משרד החינוך שמאפשר לכל בית ספר לקבל חינוך מערך שיעור או מידע לצוותים בנושא. מהניסיון שלי בשטח זה לא קורה בכל בית ספר.

אופירה יוחנן וולק:

וזה רק במגזר הממלכתי. בחינוך הערבי או הדתי הסיכויים למצוא את זה נמוכים ממש. מה לגבי מספר טלפון של קו חם שמופיע על מדבקה בשירותים בבתי ספר, זה דבר שיכול להיות?

גיא יקר:

הרבה פעמים זה תלוי בצוות בית הספר. מספיק שיש צוות שמחויב לדבר הזה, ואם יש אז הנוער יודע לפנות. יש בדרך כלל בחדר של היועצת.

אופירה יוחנן וולק:

להיכנס לחדר של היועצת זה קצת מתייג, זה מקום שמעדיפים לא להגיע אליו. אולי צריך למצוא מקום אחר נגיש יותר. זה התפקיד שלנו למצוא איך להנגיש קצת יותר את הדברים האלה. מה שעלה פה מכולם זה שאנחנו צריכים לעשות קצת יותר בשביל זה.

טוהר לב פלג מחנאי:

הרבה מהנרטיב שהיה סביבי בזמן היציאה שלי מהארון, וממש עד היום, זה הניסיון של אנשים לומר "את להט"בית אבל את כמו כולם" ולנסות ולהפוך את זה למשהו רגיל בלי ייחוד. יש מי שחושבים שזו דרך טובה, אבל מהחווייה שלי זה דווקא מכניס אותנו לתפיסה שאנחנו כאילו לא צריכים ללכת, למשל, לאיגי. כי בסך הכל מקבלים אותנו בעיר וסביר שנפגוש לאורך הדרך חברים להט"בים, אבל זה גורם לנו לפספס את הדברים שכן קיימים וחבל.

אופירה יוחנן וולק:

צריך להיות שיח יותר עמוק על מה שאתם רוצים וצריכים, וכל אחד מאיתנו צריך לעשות את ה"תפקיד" שלו בנושא הזה.

שרית בן שימול:

אני רוצה לחדד עוד נקודה – נאמר פה שכל בית ספר שיבקש יקבל את כל ההדרכה הדרושה. אבל זה לא יכול להיות במשיכה, זה חייב להיות בדחיפה. אם רק מי שמבקש ואכפת לו ממש את הזכות שלו לתקציבים והכשרות, זה לא מספיק טוב. זאת האחריות שלנו כמבוגרים – לוודא שהמידע מחלחל למטה, לצוות בית הספר. כל כך הרבה ילדים חווים אמירות לא נעימות מצוות בית הספר, שלא תמיד יודע איזה גבול לא לחצות. אלה הכשרות שהם צריכים לעבור. כאן נכנסת האחריות ההורית שלנו להכשיר את צוותי בתי הספר, ואת ההורים בכלל, כדי לאפשר לילדים את הקרקע והשקט שהם צריכים.

אדם ריפטיין:

אחריות זה מ-א' ועד ת'. כדי להיות אחראי צריך לחשוף הכל ולהיות פתוחים לכל דבר – ההורים וצוות החינוך וחברים ומכרים ומשפחה – כולם חייבים להיות בפנים כדי לקיים מקום בטוח, שלא יהיה תלוי במזל.

אופירה יוחנן וולק:

בנימה אופטימית זו אנחנו נסיים. תודה רבה לכם, ואני מאוד מקווה שבפעם הבאה שיהיה דיון בפורום כזה של אנשים הוא לא יתחיל ב"אני ממש שמח שמדברים על הנושא הזה". תודה רבה לכולם.

רשם: יפתח שוע